

Respect pentru oameni și cărți

Alain Berenboom

Rege în Congo

Titlul original: *Le roi du Congo*

Copyright © 2012 GENÈSE ÉDITION, 92, rue Saint-Bernard - 1060 Bruxelles, Belgique
Copyright © Crime Scene Press 2020 pentru această ediție

Toate drepturile rezervate, inclusiv dreptul de a reproduce fragmente din carte.

CRIME SCENE PRESS

Piața Presei Libere nr. 1

e-mail: redactia@crimescenepress.ro

tel.: 021.317.91.37; 021.317.91.42; fax.: 021.317.91.43

www.crimescenepress.ro

CRIME SCENE PRESS

Director editorial: GEORGE ARION

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BERENBOOM, ALAIN

Rege în Congo / Alain Berenboom ; trad. din lb. franceză de Delia Tuică. - București : Crime Scene Press, 2019

ISBN 978-606-8959-34-4

I. Tuică, Delia (trad.)

821.133.1

Coperta: ALEXANDRA BARDAN

Redactor: ALEXANDRU ARION

Corecțură: MANUELA RUXANDRA ARION

Tehnoredactor: LAURA TIBĂR

Bun de tipar: iunie 2020

Tipărit în România

Carte apărută cu sprijinul Federatiei Valonia-Bruxelles

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsescă conform Legii dreptului de autor.

Alain Berenboom

Rege în Congo

o anchetă a lui Michel Van Loo, detectiv privat

traducere din limba franceză

de Delia Tuică

CRIME SCENE PRESS
2020

treilea, care cred că era de fapt o femeie, deși nu aș băga mâna în foc pentru asta.

– Ce tarif are dumneavoastră? întrebă aceasta cu un ton suspicios.

Răspunsul meu o lăsă perplexă. Își roti privirea prin cameră.

– Păi ce să zic, ofță ea. Cu prețul asta cred și eu că nu prea este clientii la dumneavoastră...

– Să zicem că nu îmi investesc banii în decorațiuni, dacă asta vă preocupă.

Piticii dădură cu gravitate din cap și se apucără să vorbească din nou între ei, în păsăreasca lor, ignorându-mă ca și până acum, ceea ce m-a cam descurajat. Totuși, la viața mea mai cunoscusem pitici. Un clovn de la circ care m-a însărcinat la un moment dat să-o urmăresc pe femeia-obuz și un bancher pitic care m-a pus să-i spionez subordonații și să aflu dacă aceștia își băteau joc de el. Dar trei pitici în același timp și congolezii pe deasupra? Niciodată! Dar chiar niciodată!

În timp ce ei sporovăiau, eu încercam să par degajat. Destins, sarcastic, chiar puțin distant. O atitudine care mi-a reușit întotdeauna cu clienții. De data asta, însă, mirosea de la o poștă că mă prefac. Și cine era de vină? Școala, evident! – la școală am învățat totul despre Congo: opera civilizatoare a regelui Leopold al II-lea, îndrăzneala lui Stanley², un amestec de brutalitate și extremă politețe (*Mr. Livingstone, I presume?*), bogățiile fabuloase ale coloniei pe care ne-a dat-o Dumnezeu, pentru binele nostru și al băştinașilor, binefacerile misiunilor noastre, cabinetele medicale, școlile și toate celelalte. Dar nimeni nu s-a gândit să mă învețe cum să mă adresez indigenilor. Cum să ne comportăm în fața lor? Să-i privim direct în ochi sau să ne ferim privirea? Să abordăm un ton serios sau să riscăm să facem mici glume? Să vorbim ca albi sau ca negri? Să le vorbim cu „domnule” (chiar dacă ne-am

² Sir Henry Morton Stanley a fost un jurnalist și explorator galez, faimos pentru călătoriile sale în Africa Centrală și pentru expediția dedicată căutării misionarului și exploratorului David Livingstone. (n. trad.)

adresa unei femei – deși poate, totuși, aceea nu era o femeie) sau să-i tutuim?

La un moment dat intră Anne, întrerupându-mi șirul gândurilor. Viitoarea mea logodnică (mi-era cam greu să mă obișnuiesc cu termenul asta) lucra la parter, în salonul de coafură al domnului Federico, proprietarul imobilului. *Federico, arta coafurii*, aşa scria pe firma care ocupa o mare parte din fațadă, reducând drastic vizibilitatea plăcuței mele din imitație de alamă, pe care scria *Michel Van Loo, detectiv privat* (dar nu prea poți să te plângi când ai o întârziere de câteva luni la chirie, nu?).

– Scuze, nu știam...

– Dar nu ne deranjezi! Din contră, intră! Ea este una dintre cele mai bune colaboratoare ale mele, am prezentat-o eu pe Anne răsuflând ușurat.

Am crezut că am găsit în sfârșit un mod de a-i impresiona pe cei trei negri din fața mea. Mi-am dat seama rapid că m-am înșelat.

– Aha, deci tu este faimoasa Anne! strigă pitica.

Chiar așa? Se știa totul despre mine în centrul Africii? Îmi cunoșteau cazurile, tarifele și chiar și viața personală? Luată prin surprindere, Anne izbucni în râs și fața micuței negreșe fu luminată de un zâmbet larg, care dezgoli niște canini ascuțiti, ca de vampir.

– Dom Jacques și Doamna Louise a povestit multe la noi despre tine.

– Da, da, și știm că aici în agenție tu este cocoșul! interveni un alt pitic, râzând ca un nebun. Noi foarte fericiti să cunoaștem la tine!

– Foarte fericiti să cunoaștem la tine, repetă celălalt, un pitic schimonosit, care purta ochelari cu rame din corn, același model cu cei ai prințului moștenitor Baudouin.

În timp ce ei mureau de râs, eu i-am întins Annei scrisoarea prietenului nostru Jacques Van Tieghem. Atunci când l-am cunoscut, Jacques era polițist la Bruxelles. Cel mai bun om pe

care l-am întâlnit, cu siguranță mult prea idealist pentru măseria lui, care îl deprima. Atunci când administrația a creat un Departament al Siguranței Naționale în colonie, el nu a ratat ocazia și, împreună cu soția sa Louise, a părăsit metropola sufocantă și atmosfera ei toxică. Reușiseră oare să-și împlinească visurile de aventură? N-am primit prea multe vesti de la ei de când plecaseră în Congo. O felicitare de Crăciun, o alta de ziua noastră. Doar câteva cuvinte în care se plângneau de volumul mare de muncă ce-i împiedica să exploreze țara. O să vă povestim „totul” mai târziu, scriau ei. Un „mai târziu” mereu amânăt, până la sosirea celor trei clovni. În scurta lui scrisoare Jacques îmi propunea să-mi explice „totul” prin viu grai. La Léopoldville.

„Vino repede”, scria el. „Împreună cu Anne, neapărat. Ne dorim mult să vă revedem pe amândoi și să vă arătăm imperiul nostru. Și o nimică-toată de investigat.” Și apoi încheia – cu o oarecare inconștiență: „În ceea ce privește onorariul tău, le vei da detalii prietenilor mei. Îți spun DA în avans.” Prietenii lui? De ce naiba să le dea indigenilor mesajul ca să-l aducă personal până la Bruxelles? Poșta la ce mai servea? Oare funcționarul meu preferat nu mai avea încredere în serviciile publice?

– Sunteți... să... colaboratorii lui Jacques Van Tieghem?

Femeia se puse pe râs, agitându-și amenințător dantura.

– Da' de ce nu?

Nu mă simțeam tocmai în largul meu așa că m-am ridicat de pe scaun, am deschis fereastra și m-am sprijinit de măsuță.

– Haideți, băieți! Dați-mi câteva detalii despre această invitație. Nu am timp de pierdut. Am alte chestiuni care mă așteaptă! am adăugat eu, evitând privirea ironică a Annei.

Înainte să-mi răspundă, chiorul le aruncă o privire camaražilor lui și își ridică ochelarii regali pe nas.

– Dom Jacques dorește ca să vă dea personal toate detalii. Să zicem că are nevoie de sfaturile voastre, mai ales ale doamna Anne, spuse el, inclinând ușor capul spre prietena mea, pentru că lucrurile, cum s-ar spune, nu prea e bune pe la noi.

Cât de grav era evenimentul care se produsese acolo, încât el să-mi trimită pe cap aceste personaje? Am tot insistat să aflu, dar în van.

– Să spunem că noi lucrează pentru dom Jacques, îmi răspunse într-un final pitică. Dar este o secret!

– Excelent! În sfârșit lucrurile evoluează în colonie!

O liniște apăsațioare urmă replicii mele. Apoi chiorul reluă cu un surâs forțat.

– Nu vă faceți speranțe... După guvernatorul general, în țară erau 5 609 „evoluati” la sfârșitul anului 1947. Dar nu și noi!

– În ziua în care pigmeii vor fi considerați „evoluati” puii va avea dinți și Congo un președinte negru! interveni pitică.

Chiorul continuă:

– Iată de ce legătura noastră cu dom Jacques trebuie să fie o secretă.

– Este deja destule necazuri și-așa, interveni cel de-al treilea. Înțelegeți?

Dădeam din cap chiar dacă nu, nu înțelegeam. Habar nu aveam de dificultățile lui Jacques. Cărțile poștale de la el îmi dădeau impresia că în Congo nu se întâmplă altceva decât ceea ce scriu ziarele: o colonie opulentă și liniștită, unde albi se îmbogațeau cu ușurință, aducându-le negrilor pe Dumnezeu, vaccinurile și civilizația.

– Noi pleacă mâine, reluă femeia. În câte zile o să faceți gata?

– Nu credeți că vă cam grăbiți? Abia ați sosit în biroul meu și deja trebuie să-mi pun cheia sub preș și să-mi iau zborul cu voi spre centrul Africii?

Faptul că ezitam nu i-a impresionat deloc și văzându-mi lipsa de entuziasmul pitică se întoarse întrebătoare către Anne.

– Nu știu ce va decide Michel, spuse Anne ridicând mâinile. Dar nu contați pe mine, îmi pare rău. În cuplul nostru el este cel *evoluat*. El este cel care urcă pe scenă, își face numărul și primește aplauzele publicului. Eu lucrez din culise, mă ocup de partea tehnică. Sunt doar o coafeză, iar patronul meu nu va fi niciodată de

acord să mă lase să plec. În plus, una dintre angajate este însărcinată și avem de lucru până peste cap.

– Dom Jacques a insistat foarte mult să vină și tu, doamnă Anne. Dintre voi doi se pare ca tu este capul.

– Și Michel picioarele, răsunse Anne. Asta este cel mai important. Detectivii privați sunt ca artiștii: 90% transpirație, 10% inspirație, iar el este 90%!

După plecarea celor trei monștri, m-am trântit în scaun și mi-am făcut vânt cu blocul de hârtie. Anne mă privea cu un surâs ironic.

– O să-mi trimiți vederi?

Mă scărpinam în cap, încercat de sentimente contradictorii. Pe de-o parte era dorința de a-l revedea pe Jaques și de a răspunde solicitării lui, mai ales că asta îmi dădea ocazia să descopăr adevărata față a coloniei noastre – și să mai și câștig câte ceva. Pe de altă parte eram confuz din cauza perspectivei de a mă pierde la tropice.

– Ce se întâmplă, Michel? Nu-mi spune că și-e teamă de negrii ăștia! mă tachină Anne.

Am dat din cap. Teamă? Nu! Dar nu mă simțeam deloc confortabil. Și asta nu numai din cauza contrastului între statura lor de copii și expresia de adulți cinici.

– Hei, ce faci, ai amuțit?

Cu un gest teatral am lovit masa cu palma.

– Gata cu vorbăria! Hai să bem ceva! Apoi m-am ridicat și mi-am luat pălăria și impermeabilul. Dar Anne rămase așezată cu încăpățânare.

– Domnul conduce dansul? Nu întrebă dacă doamnei îi este sete și dacă dorește să participe la petrecerea domnului? Sau ai uitat cumva că femeile tocmai au obținut dreptul de vot?

Și fără să-si lase adversarul să se explice, ieși trântind ușa.

După ce a tras obloanele biroului său și și-a încuiat farmacia de două ori, Hubert a venit să mi se alăture la terasa din Piața

Binefăcătorilor, unde, sub castanii înfloriți, degustam pe îndelete o bere *gueuze grenadine*³. Am rezistat cu greu tentației de a mă plângere de atitudinea Annei.

– Uite, Michel, gustă chestia asta și spune-mi sincer ce părere ai, spuse Hubert, întinzându-mi un recipient pântecos, din sticlă brună, fără nicio etichetă. Miroslu aproape că m-a sufocat, un amestec ciudat de migdale amare, aromă de sare și litieră de pisică.

– Mai doriți și altceva, domnule Hubert? întrebă ospătarul.

– Apă de Seltz și două pahare, vă rog frumos.

– Ah, nu, unul va fi de ajuns, Gustave, am răspuns eu ridicându-mi berea.

– Nu, două, insă Hubert.

De îndată ce sifonul a fost pus pe masă, Hubert își amesteca apa cu câteva picături din misterioasa sa poțiune.

– Hai, gustă, mă încurajă el.

M-am executat și l-am dat pe gât. Iar asta aproape m-a ucis.

– Doamne! Câte grade are chestia asta? am cronicat eu cu o voce răgușită.

– Habar n-am. Optzeci sau optzeci și cinci, dar nu mai mult.

– Dar ce este? Ai zice că-i un medicament pentru cazuri disperate!

Hubert scoase un mărâit de protest.

– Rachiu de pere, de prune, vodkă și rom, cu puțină rubarbă, totul distilat de mine. Produse naturale garantate. Deci, care e părere ta de cunoșcător? Hai, fii sincer!

Am mai luat o gură de *gueuze* înainte de a-i răspunde, surprins să-mi aud din nou sunetul vocii.

– Invenția ta are cu siguranță un viitor. Ai auzit vorbindu-se de NATO, această nouă organizație internațională, pusă pe picioare de americani, pentru a lupta contra comuniștilor? Arma ta ar trebui să îi intereseze, mai ales de când a avut loc lovitura de stat care a adus roșii la putere în Cehoslovacia. Un bombardament

³ Bere specific belgiană, cu sirop de rodie (*n. trad.*)

în Boemia și Moravia cu câteva tone din medicamentul tău și nu va mai rămâne nimic din Armata Roșie. Băutura ta va rămâne în istorie ca arma secretă care a permis anularea loviturii de la Praga și a împiedicat Europa să alunece sub influență sovietică.

Hubert ridică din umeri și goli un pahar cu explozivul său, de data asta fără să-mi ofere și mie.

– Hai să vorbim despre tine, spuse el cu o față serioasă, mânând sticla. Și despre necazurile tale. Ai o mină de zile proaste!

I-am povestit despre vizita trimișilor lui Jacques, fără să-mi ascund supărarea. Hubert mă fixa în liniște cu un aer preocupat.

– Ți se pare că am reacționat anormal?

– Normal, anormal? Ce înseamnă de fapt? Schiță un zâmbet. Nu cu mult timp în urmă, de-abia dacă au trecut patru ani, homosexualii, bolnavii mintal, handicapății, evreii, țiganii, erau considerați ca fiind anormali. Numai buni de a fi exterminați precum gândacii, șoareci, piticii și negrii. Toți cei pe care îi detesta Hitler. Doar mustațioșii au scăpat eliminării. Cu greu. De fapt a sfârșit prin a-l ucide cu mâna lui pe mustațiosul pe care-l ura cel mai mult. Din fericire acesta era cel mai rău dintre toți.

I-am făcut semn ospătarului să-mi umple paharul. În momentul în care Hubert se lansa într-o astfel de conversație, aveai nevoie de o doză sănătoasă de bere ca să-l urmărești. Dar și ca să găsești ieșirea din labirintul său.

– Mustațioșii, homosexualii, Hitler. Spune-mi Hubert, nu crezi că ne îndepărțăm cam mult de subiect?

Hubert luă sticla de apă de Seltz și mă împroscă cu apă minerală. Detesta să fie întrerupt în mijlocul expunerii raționamentelor sale pedante.

– Ceea ce încerc să-ti explic este că mulți albi au un raport bizar cu africanii, reluat Hubert. Micii șefi, prea încântați să-și impună nepedepsiți despotismul, invidioșii care sunt convinși că negrii o au mai mare ca a lor... (În timp ce îmi frecam pantalonii el își continuă discursul). Se cred niște cowboys și îi distrug pe toți

cei care stau în calea lor pe drumul către aur, cupru sau uraniu. Știi ceva, cred că fiecare dintre noi este mereu negrul cuiva.

– Și asta o spune un evreu?

– Da, pentru că un evreu înțelege lucrurile astea.

– Fără să știi ai adus în discuție ceva extrem de interesant. Tu îl cunoști pe Jacques la fel de bine ca și mine. Mi-e imposibil să mi-l imaginez în pielea unor astfel de mici șefi, chiar și în fața unor mâncători de oameni.

– Când vei debarca în Congo, vei fi uimit de cât de mult îi poate schimba colonia pe oameni. Tipi cumsecade aici, buni tați de familie, funcționari ascultători, se transformă acolo în bestii sălbaticice.

– Știi ceva? Datorită tie, invitația lui Jacques începe să mă incite. Aș face cu drag o călătorie în Africa Centrală, chiar și numai pentru plăcerea de a-ti demonstra că marile tale discursuri emfaticе sună la fel de găunos ca acele ale marelui nostru *Paul-Henri Spaak*⁴, la tribuna Națiunilor Unite.

– Foarte bine, du-te! Astfel vei afla rețeta superiorității negrilor pe plan sexual! Și vei putea să le pătrunzi secretele dansând rumba pe muzică de conga. Iar la întoarcere vei ști tot felul de trucuri ce te vor ajuta să-o vrăjești în sfârșit pe draga ta Anne!

– Rumba? Dar tu confunzi Congo cu Cuba, bietul meu Hubert. Mi-e teamă că nu prea am sănse să-o întâlnesc pe *Carmen Miranda*⁵ la Léopoldville.

Nu știi cum am reușit să revin la mine la birou fără să merg prea mult în zigzag. Salonul lui Federico era închis și luminile stinse. Am urcat nervos scările care duc la bârlogul meu, mânat

⁴ Paul-Henri Charles Spaak (25 ianuarie 1899 – 31 iulie 1972) a fost un important om politic și diplomat belgian, fiind unul dintre fondatorii asociației Benelux, dar și un lider în formarea instituțiilor care au dus la crearea Uniunii Europene (*n. trad.*)

⁵ Carmen Miranda (9 februarie 1909 – 5 august 1955) a fost o actriță, cântăreață și dansatoare braziliană de samba, de origine portugheză, celebră în perioada anilor 1930-1950 (*n. trad.*)

de vaga speranță că Anne mă așteaptă într-un neglijeu vaporos, gata să mă consoleze după scena pe care mi-o făcuse. Nicio șansă! Biroul meu era gol, întunecat și rece. Intrat prin fereastra deschisă, fumul unei uzine din apropiere impregnase dosarele, cărțile, hârtiile și mobila cu un miros acru și umed. Am dat drumul la gaz să-mi fac un Nescafé. Borcanul zăcuse pe masă, deschis, timp de mai multe luni de zile. Să decidă destinul soarta mea! Dacă stomacul meu rezistă la cafeaua instant înseamnă că sunt gata să înfrunt Congo-ul! Dacă se golește în chiuvetă, înseamnă că ar fi mai bine să renunț la aventura asta. Cum ar putea un om care nu digeră ness-ul să suporte Africa?

M-am trăntit în fotoliu, respirând duhoarea din atmosferă. Nu aveam forță să închid fereastra. Din câte se spune, acolo, mirosurile te sufocă. Pădurea, sălbăticinile, mizeria. Dar nu putea fi mai rău decât mireasma din Bruxelles într-o noapte de primăvară. Am înghițit o gură din băutura mea. Oribil. Instalatorul mă prevenise: țevile din plumb nu vor ameliora gustul Nescafé-ului. Așa că am golit restul băuturii în chiuvetă. În ciuda chiorăielor, stomacul meu încă rezista. Deci destinul a ales pentru mine: *Inch'Allah!*⁶ Să pornim spre colonie! În mintea mea am trecut în revistă lucrurile de care aveam nevoie:

- o cască colonială
- un geamantan cu lacăt
- vaccinuri (de vorbit cu Hubert)
- îmbrăcăminte lejeră care protejează împotriva transpirației (de vorbit cu Anne)
- cărți despre Africa Centrală pentru a putea înțelege mentalitatea acestor oameni
- obiecte mici de sticlă? (băştinașii sunt încă interesați de aşa ceva? Să aflu chestia asta)
- produse împotriva țânțarilor, șerpilor, muștelor țete etc. (de vorbit cu Hubert)
- un costum de baie (în ciuda crocodililor?)

6 Expresie în limba arabă care înseamnă „cum vrea Dumnezeu” (n. trad.)

- un aparat de fotografiat
- un plan al orașului Léopoldville, cu informații despre cafenelele unde se servește *gueuze*
- numele unei persoane de încredere (ca să nu depind numai de Jacques, mai ales dacă se ferește de colegii lui)
- o m....

Un sunet ciudat m-a trezit una sau două ore mai târziu. Învins de oboseală, adormisem pe masa de lucru. Cu capul greu, limba încărcată, gâtul înțepenit, a trebuit să fac un efort uriaș să mă ridic. De unde venea sunetul acesta care mi-a deranjat somnul? O liniște calmă domnea în casă. Să fi fost doar un vis? Mi se închideau din nou ochii când un foșnet ușor m-a întuit locului. Cu degetul tremurând am apăsat pe butonul de aprindere al lămpii de birou. Dar ea nu lumina mai departe de masă. Razele rozalii ale lunii aruncau pe fereastră o lumină slabă, perlată.

În semiobscuritate, încercam să scrutez podeaua, mobilele, cotoanele, fără să observ nimic anormal. Până când a revenit, brusc, ca un ecou, misteriosul fâșăit, infundat și insidios. Un sunet abia perceptibil care mi-a înghețat sângele, răspunzând la un semnal de alarmă tras în urmă cu multe epoci, pe vremea când eram doar un om al peșterilor. În mod instinctiv am rămas imobil, deși creierul îmi dicta să o iau la sănătoasa. Şuieratul pe care îl făcea chestia aia, undeva pe podea, îmi suna ca deplasarea dificilă a unei fantome ce purta o pelerină îmbibată cu apă. Strălucirea lămpii mă orbea. Exact în momentul în care o stingeam am observat o scliere metalică, ce se mișca lent pe covor cu un aer conspirativ. Simțeam un nod în stomac și, de frică, aveam mușchii paralați, iar inima a început să-mi bată nebunește. Nescafé-ul, atât de cuminte așezat pe fundul stomacului, a decis brusc să-și părăsească cuibul. Împingând fotoliul am alergat până la chiuvetă, dar Ness-ul, mai rapid, mi-a țășnit din gură, împroscând în trecere fața șarpelui care îmi stătea în cale. Următoarea scenă s-a derulat într-o secundă. Cu un reflex care l-ar fi uimit și pe